

PRINSIPPER FOR OPPLÆRINGEN

Prinsipper for opplæringen sammenfatter og utdyper bestemmelser i opplæringsloven, forskrift til loven, herunder læreplanverket for øvrig, og må ses i lys av det samlede regelverket. Prinsippene bidrar til å tydeliggjøre skoleeiers ansvar for en opplæring som er i samsvar med regelverket og som er tilpasset lokale og individuelle forutsetninger og behov. *Prinsipper for opplæringen* skal inngå i grunnlaget for å videreutvikle kvaliteten i grunnopplæringen og for systematisk vurdering av skole og lærebedrift.

Den offentlige fellesskolen skal bygge på og ivareta mangfoldet. Den skal formidle kunnskap og ferdigheter, og utvikle elevenes identitet og selvstendighet i et inkluderende fellesskap. Den skal fremme likestilling og legge til rette for livslang læring. Fellesskolen skal ha ambisjoner på elevenes vegne, gi dem utfordringer å bryne seg på og mål å strekke seg etter. Samtidig skal skolen ta hensyn til elevenes ulike forutsetninger og progresjon, slik at alle opplever gleden ved å mestre og å nå sine mål.

Læringsplakaten

Skolen og lærebedriften skal:

- gi alle elever og lærlinger/lærekandidater like muligheter til å utvikle sine evner og talenter individuelt og i samarbeid med andre
(*Oppl.l. § 1-2 og kap. 5, og læreplanverkets generelle del*)
- stimulere elevenes og lærlingenes/lærekandidatenes lærelyst, utholdenhet og nysgjerrighet
(*Oppl.l. § 1-2 og læreplanverkets generelle del*)
- stimulere elevene og lærlingene/lærekandidatene til å utvikle egne læringsstrategier og evne til kritisk tenkning
(*Oppl.l. § 1-2 og læreplanverkets generelle del*)
- stimulere elevene og lærlingene/lærekandidatene i deres personlige utvikling og identitet, i det å utvikle etisk, sosial og kulturell kompetanse og evne til demokratiforståelse og demokratisk deltakelse
(*Oppl.l. § 1-2 og læreplanverkets generelle del*)
- legge til rette for elevmedvirkning og for at elevene og lærlingene/lærekandidatene kan foreta bevisste verdivalg og valg av utdanning og fremtidig arbeid
(*Oppl.l. § 1-2, forskrift kap. 22 og læreplanverkets generelle del*)
- fremme tilpasset opplæring og varierte arbeidsmåter
(*Oppl.l. § 1-2 og kap. 5, og læreplanverkets generelle del*)
- stimulere, bruke og videreutvikle den enkelte lærers kompetanse
(*Oppl.l. kap. 10*)
- bidra til at lærere og instruktører fremstår som tydelige ledere og som forbilder for barn og unge
(*Læreplanverkets generelle del*)

- sikre at det fysiske og psykososiale arbeids- og læringsmiljøet fremmer helse, trivsel og læring
(Oppl.l. kap. 9a)
- legge til rette for samarbeid med hjemmet og sikre foreldres/foresattes medansvar i skolen
(Oppl.l. § 1-2 og forskrift § 3-2)
- legge til rette for at lokalsamfunnet blir involvert i opplæringen på en meningsfylt måte

Sosial og kulturell kompetanse

Et tydelig verdigrunnlag og en bred kulturforståelse er grunnleggende for et inkluderende sosialt fellesskap og for et læringsfellesskap der mangfoldet anerkjennes og respekteres. I et slikt læringsmiljø gis det rom for samarbeid, dialog og meningsbrytninger. Elevene¹ får delta i demokratiske prosesser, de utvikler demokratisk sinnelag og får forståelse for betydningen av aktiv og engasjert deltakelse i samfunnet som bygger på demokratiske verdier og idealer.

For å utvikle elevenes sosiale kompetanse skal skolen og lærebedriften legge til rette for at de i arbeidet med fagene og i virksomheten ellers får øve seg i ulike former for samhandling og problem- og konflikthåndtering. Elevene skal utvikle seg som selvstendige individer som vurderer konsekvensene av, og tar ansvaret for egne handlinger. Opplæringen skal bidra til utvikling av sosial tilhørighet og mestring av ulike roller i samfunns- og arbeidslivet og i fritiden.

For å utvikle elevenes kulturelle kompetanse, skal skolen og lærebedriften legge til rette for at elevene får kunnskaper om ulike kulturer og erfaring med et bredt spekter av kulturelle uttrykksformer. Elevene skal møte kunst og kulturformer som uttrykker både menneskers individualitet og fellesskap, og som stimulerer deres kreativitet og nyskapende evner. De skal også få mulighet til å bruke sine skapende evner gjennom ulike aktiviteter og uttrykksformer. Dette skal også gi grunnlag for refleksjon, følelser og spontanitet. Opplæringen skal fremme kulturforståelse og bidra til utvikling av både selvforståelse og identitet, respekt og toleranse.

(Oppl.l. § 1-2 og læreplanverkets generelle del)

Motivasjon for læring og læringsstrategier

Motiverte elever har lyst til å lære, er utholdende og nysgjerrige og viser evne til å arbeide målrettet. Erfaringer med å mestre styrker utholdenheten i medgang og motgang. Fysisk aktivitet fremmer god helse og styrker motivasjon og utholdenhet. Faglig trygge og inspirerende lærere, bruk av varierte, tilpassede arbeidsmåter og muligheter for aktiv medvirkning bidrar til lærelyst og til en positiv og realistisk oppfatning av egne talenter og muligheter.

Opplæringen skal oppmuntre elevene ved blant annet å klargjøre målene for opplæringen og å legge til rette for varierte og målrettede aktiviteter. Elevene skal få oppgaver som utfordrer, og som de kan mestre alene eller sammen med andre. Vurdering og veiledning skal bidra til å styrke deres motivasjon for videre læring.

¹ Elevene omfatter her elever, lærlinger og lære kandidater

Læringsstrategier er framgangsmåter elevene bruker for å organisere sin egen læring. Det er strategier for å planlegge, gjennomføre og vurdere eget arbeid for å nå læringsmål. Det innebærer også refleksjon over nyervervet kunnskap og anvendelse av den i nye situasjoner. Gode læringsstrategier fremmer elevenes motivasjon for læring og evne til å løse vanskelige oppgaver også i videre utdanning, arbeid og fritid.

Opplæringen skal bidra til at elevene er seg bevisst hva de har lært og hva de må lære for å nå målene. Hvilke læringsstrategier elevene bruker for individuell læring og læring sammen med andre, vil avhenge av deres forutsetninger og den aktuelle læringssituasjonen. Opplæringen skal gi elevene kunnskap om betydningen av bevisst bruk og utvikling av læringsstrategier.

(Oppl.l. § 1-2 og læreplanverkets generelle del)

Elevmedvirkning

Skolen og lærebedriften skal forberede elevene på deltakelse i demokratiske beslutningsprosesser og stimulere til et samfunnsengasjement både innen og ut over nasjonale grenser. I opplæringen skal elevene utvikle kunnskaper om demokratiske prinsipper og institusjoner. Skolen og lærebedriften skal legge til rette for at elevene får erfaring med ulike former for deltakelse og medvirkning i demokratiske prosesser.

Elevmedvirkning innebærer deltakelse i beslutninger som gjelder egen læring. I et inkluderende læringsmiljø er elevmedvirkning positivt for utviklingen av sosiale relasjoner og motivasjon for læring på alle trinn i opplæringen. I arbeidet med fagene bidrar elevmedvirkning til at elevene blir mer bevisst egne læringsprosesser, og det gir større innflytelse på egen læring.

Elevene skal kunne delta i planlegging, gjennomføring og vurdering av opplæringen innenfor rammen av lov og forskrift herunder læreplanverket. Hvor omfattende medvirkningen vil være, og hvordan den utøves, vil variere blant annet i forhold til elevenes alder. Elevmedvirkning forutsetter kjennskap til valgmuligheter og deres mulige konsekvenser. Arbeidet med fagene vil på ulike måter bidra til at elevene blir kjent med egne evner og talenter. Det vil øke deres muligheter for medvirkning og evne til å ta bevisste valg.

(Oppl.l. § 1-2 og læreplanverkets generelle del)

Tilpasset opplæring og likeverdige muligheter

Alle elever skal i arbeidet med fagene få møte utfordringer som de kan mestre på egen hånd eller sammen med andre. Det gjelder også elever med særlige vansker eller særlige evner og talenter på ulike områder. Når elever arbeider sammen med voksne og med hverandre, kan mangfoldet av evner og talenter bidra til å styrke både fellesskapets og den enkeltes læring og utvikling.

I opplæringen skal mangfoldet i elevenes bakgrunn, forutsetninger, interesser og talenter møtes med et mangfold av utfordringer. Uavhengig av kjønn, alder, sosial, geografisk og kulturell bakgrunn, skal alle elever ha likeverdige muligheter til å utvikle seg gjennom arbeidet med fagene i et inkluderende læringsmiljø. Tilpasset opplæring kjennetegnes ved at lærestoff, arbeidsmåter, læremidler og organisering av opplæringen blir lagt til rette med tanke på at elevene har ulik progresjon i forhold til læringsmålene.

Bestemmelsene om spesialundervisning kommer til anvendelse når det er behov for en mer omfattende tilpasning enn den som kan gis innenfor den ordinære opplæringen.

(Oppl.l. § 1-2 og kap. 5, og læreplanverkets generelle del)

Læreres og instruktørers kompetanse og rolle

Lærere og instruktører har et ansvar for at elevene utvikler interesse for og engasjement i arbeidet med fagene. Dette krever klare forventninger til innsats og deltakelse i læringsarbeidet. Lærere og instruktører skal være tydelige ledere og forbilder for elevene. Det innebærer å skape forståelse for formålene med opplæringen og å framstå som dyktige og engasjerte formidlere og veiledere.

Læreres og instruktørers samlede kompetanse består av flere komponenter der faglig kyndighet, evne til å formidle faget, evne til å organisere læringsarbeidet og kunnskap om vurdering og veiledning står sentralt. Kompetanse må vurderes ut fra de krav og forventninger som til enhver tid framgår av lov og forskrift, herunder læreplanverket, og ut fra utviklingen i fagene.

Skolen og lærebedriften skal være lærende organisasjoner og legge til rette for at lærerne kan lære av hverandre gjennom samarbeid om planlegging, gjennomføring og vurdering av opplæringen. Lærere og instruktører skal også kunne oppdatere og fornye sin faglige og pedagogiske kompetanse blant annet gjennom etterutdanning og deltakelse i utviklingsarbeid.

(Oppl.l. kap. 10)

Samarbeid med hjemmet

En forutsetning for godt samarbeid er god kommunikasjon. Samarbeid med hjemmet er et gjensidig ansvar. I samarbeidet vil gjensidig kommunikasjon om elevenes faglige og sosiale utvikling og deres trivsel stå sentralt. Samarbeidet med hjemmet vil endre karakter og form etter hvert som elevene blir eldre og får større ansvar for egen læring og utvikling.

Skolen skal legge til rette for samarbeidet. Hjemmet skal få informasjon om målene for opplæringen i fagene, hvordan opplæringen er lagt opp, hvilke arbeidsmåter som brukes og om vurdering av elevenes faglige utvikling. Det må legges til rette for at foreldrene/de foresatte skal kunne delta i reelle drøftinger om utviklingen av skolen.

(Oppl.l. § 1-2 og forskrift § 3-2)

Samarbeid med lokalsamfunnet

Godt samspill mellom skolen og nærings- og arbeidsliv og andre deler av lokalsamfunnet kan gjøre opplæringen i fagene mer konkret og virkelighetsnær, og gjennom det øke elevenes evne og lyst til å lære. Lokalsamfunn er ulike, og hva som er lokalt for elevene, endres avhengig av deres alder og utvikling og av endringer i samfunnet.

Samarbeidet mellom skolen, lokale lag, foreninger og andre i lokalsamfunnet gir barn og unge muligheter til å videreutvikle sine evner og talenter gjennom aktiv deltakelse i sosiale og kulturelle aktiviteter. Tilrettelagt samarbeid med lokalt nærings- og arbeidsliv kan gi elever innsyn i ulike arbeidsprosesser, praktisk arbeidserfaring, kunnskap om arbeidslivet og bidra til arbeidet med entreprenørskap i opplæringen. Innsyn i de endringer som skjer i nærings- og

arbeidslivet, kan synliggjøre nytten av aktiv deltakelse i nyskapende aktiviteter og entreprenørskap. Erfaringer fra lokalt nærings- og arbeidsliv vil bidra til at elevene får et bedre grunnlag for et bevisst valg av utdanning og yrke.

Godt samarbeid mellom barnehage og grunnskole, grunnskole og videregående opplæring vil bidra til å lette overgangen mellom de ulike trinnene i opplæringsløpet.